

RÜŞTÜ BOZKURT

Bilişimin yarattığı fırsatlar üzerine düşünüyor muyuz?

Bilişim teknolojilerinin bizler için fırsat yaratan önemli bir özelliği var. Bilişim teknolojilerinin yaratıcısı olmayanlar, onu yakından izlediklerinde kullanma ve geliştirme açısından avantajlı konuma geçebiliyor. Bilişim teknolojilerine kolay erişebilirlik, maddi ve kültürel zenginlik üretiminde kullanma ve kalkınma yarışında bir adım öne geçebilme fırsatları yaratıyor.

rustu.bozkurt@dunya.com

Türkiye dünya genelinde ortaya çıkan yeni eğilimlerin rüzgârını da arkasına alarak 1980'li yılların başlarında *"dışa açılma düzenlemelerini"* yaptı. Daha sonra peş peşe yaşanan ekonomik krizler giderek şiddetini artırınca, ekonominin içyapısındaki eksikliklerin yarattığı krizleri aşabilmek için 2000'li yılların başında sürdürebilir istikrarın temel aracı olan *"işleyen kurumlar"* oluşturma aşamasına geçildi. Bu ikinci aşamada, doğrudan yönetim, onun temel unsuru olan gözetim ve denetim yapan kurumlar, ekonomideki kırılganlık yaratan aksamaları önemli ölçüde azalttı. Son büyük krizde görece rahat geçişler yapabilmemizin ardında bu reform hareketinin gücü var.

Bugün geldiğimiz aşamada, ülkenin fiziki kaynaklarını, insan gücünü ve teknolojik birikimini hızla zenginliğe dönüştürmek istiyorsak; nüfusumuzdan doğal taş rezervimize, hayvan sayısından buğday üretimine bir türlü birbirini tutmayan, düzenli seriler oluşturamadığımız, karşılaştırmalar yapmaya elverişli olmayan, herkesin kendi amacına göre kullandığı ve ciddi *"tercih sapmaları"* yaratabilen *"veri krizini"* aşabileceğimiz reformları ivedilikle yapmalıyız.

Bilgi, uzak-yakın, zengin-fakir, okumuş-cahil ayrımı yapmaksızın hepimizin yaşamlarını derinden etkiliyor ve daha da etkileyecek. Bilgiyle ilgili eğilimler bizim dışımızda oluşuyor, fırsat ve tehlikelerini bize dayatıyor. Bizlerin yapabileceği tek şey, bilgi gücünün yarattığı eğilimleri erken gözleme, kendi olanak ve kısıtlarımızı da dikkate alarak, fırsatlarımızı en çoğa çıkaracak *"alternatif tepkileri"* üretmek olacak.

Son 10 yılda dünyaya yön veren bilişim şirketlerinin *"özgül misyonlarında"* beş aşamadan geçildi: Bilgi derleme olanaklarının yaratılması, bilgiye erişebilirliğin kolaylaştırılması, bilginin kirlilikten arındırılması, bilginin anlamaya dönüştürülmesi ve fırsat alanının genişletilmesi.

Bilişim teknolojilerinin bizler için fırsat yaratan önemli bir özelliği var. Bilişim teknolojilerinin yaratıcısı olmayanlar, onu yakından izlediklerinde kullanma ve geliştirme açısından avantajlı konuma geçebiliyor. Bilişim teknolojilerine kolay erişebilirlik, maddi ve kültürel zenginlik üretiminde kullanma ve kalkınma yarışında bir adım öne geçebilme fırsatları yaratıyor.

MEYDAN OKUMALIYIZ

Bilgi teknolojilerindeki gelişme, bilgi akışını öylesine artırmıştır ki, bilginin yarattığı etkilerden kimsenin kendini *"yalıtma"* şansı kalmamıştır. Bu temel eğilim, hepimizi tek bir tutum ve davranışa odaklanmaya zorlamaktadır: *"Bilişim alanında meydana okuma özgüveni gösterme!"* İster Artvin'in derin vadilerinde küçük bir işyeri, ister Gebze OSB'sinde dünyanın sayılı üretim tesislerinden birine sahibi olalım, bilişim alanında aynı duyarlılığı göstermemiz gerekiyor.

Bileşim alanında atılması gereken üç temel adım var: Birincisi, geniş bandın tüm ülkeyi kapsaması için fiber optik kablo döşenmesi yatırımlarının hızla tamamlanması. İkincisi, bilişim teknolojilerinin gelişimine uyum gösterecek, onu tam kapasite kullanabilecek insan gücünün eğitilmesi. Üçüncüsü de, teknolojiyi satın alma ve kullanma becerisi kadar, yaratıcı yeniliklerle zenginleştirecek katkılar sağlaması.

Bilişim alanındaki gelişmeler, siyasi irade, kamu bürokrasisi, özel girişimciler ve sivil inisiyatiflerin ortak sorumluluğudur. Ülkemizde hemen her alanda *"sağlıklı*

veri üretme" konusunda sorunlarımız var. Biri çıkıp, ülkemizin topraklarında mülkiyet dağılımını net olarak bilindiğini, yapılacak bütün planlamalarda kullanabileceğimiz *"verilere"* sahip olduğumuzu söyleyebilir mi?

Eğer ülkemizde *"kadastro çalışmaları"* tam ve yeterli değilse, alan analizlerini, yol ve erişebilirlik farklılıklarını, gelişme alanlarına yakınlık ve uzaklıklarını *"net bilgilerle"* analiz edemiyorsak, fayda/maliyet analizlerini nasıl yaparız? Net bilgi yoksa yurttaşın yararı ile toplumun yararını nasıl dengeleriz? Kısa dönemli yararlar ile uzun dönemli yararlar dengesini nasıl kurarız?

Ülkemizdeki küçük ve büyükbaş hayvan sayısını net olarak bilmiyorsak, meralarımızla ilgili büyüklük, yağış durumu, mera ıslahı olanakları, mera hayvancılığı verimi ile örgütlü işletmelerdeki bağlı hayvan yetiştirme arasında farklara ilişkin veriler elimizde yoksa hayvancılık politikalarını yerli yerine oturtabilir miyiz?

Dünya denizciliğinde yük taşımacılığında gelişmeleri, bu gelişmeler içinde konteyner taşımacılığının konumlanmasının, konteyner taşımacılığında ana arterlerdeki akışların gelişmelerin nicelik ve niteliğindeki farklılaşmaya ilişkin net verilerimiz yoksa Çandarlı ya da Filyos Limanı projesinin fizibilitesi eksikli olmaz mı? Ülkemizdeki büyümeye göre ülke için yük akımları ile bu limanların yerleri arasında bağlantı analizleri yapmadan liman yatırımı yaparsak, toplumun kaynaklarını israf etmiş olmaz mıyız?

Benzer soruları firma ölçeğinde yatırımlar için de sorabiliriz. Yatırım konusu, yatırım yeri, teknolojik donanımları, insan gücü profili ile ilgili sağlıklı veriler elimizin altında yoksa yatırım öncesi bu verileri enine boyuna analiz etmiyorsak, yanlış yere kaynak bağlamanın önüne geçebilir miyiz?

GEÇMİŞTEN FARKLI VE KOLAY

Bu söylediklerimiz şöyle bir kanı yaratmamalı: Bilişim alanının ilk adımını oluşturan *"veri derleme, enformasyona dönüştürme ve bilgi üretme"* aşamasına bile ulaşamamışız. Böylesi bir yapı ile çağdaş gelişmeleri nasıl yakalar, maddi ve kültürel zenginlik üretiminde ileri toplumlar düzeyine nasıl ulaşabiliriz? İş yeri ölçeğinde ve kamu birimleri gibi üst örgütlenmelerde, bilgi derlemeden, *"erişebilirliği"* artırmayı, oradan *"kirliliği"* arındıracak yapıları kurmayı, bilgiyi *"anlama"* düzlemine taşımayı ve *"fırsat alanı genişletmeyi"* nasıl başarırız?

Bilişim teknolojilerinin hepimiz için önemi, tam da yukarıdaki sorunun yanıtında. Örneğin, fiber optik yatırımları ile geniş bant imkânları yaratma, klasik sanayileşme dönemi kadar büyük ve karmaşık yatırımlar gerektirmiyor. Geniş bant olanakları yarattığınızda, insanınıza *"bilgi derleme"* ve *"erişebilirliği"* sağlamasını bir tuşa dokunmak kadar kolaylaştırabiliyorsunuz.

Ciddi politika ve strateji geliştirme ihtiyacı altyapının gerektirdiği *"insan kaynağını"* yetiştirme süreci için gerekiyor. Bilginin çok hızlı üretilmesi ve kolay yaygınlaşması *"bilgi sapmaları"* yaratıyor ve *"kirliliği"* artırıyor. Kirlilikten arındırma için, *"analitik düzeyi yüksek insan kaynağı"* gerekiyor. Örgün ve yaygın eğitimin, bilgi kirliliğini arındıracak nicelikte ve nitelikte insan yetiştirmeye odaklanması önem kazanıyor. Eğitim konusunda ülkemizin atılım yapması gerektiğini hepimiz kabul ediyoruz. Bir sonraki aşama olan bilginin bir değere dönüştürülmesi, *"anlama düzlemine"* taşınması ise eğitimle birlikte gelişiyor. Son aşama ise *"fırsat alanını genişletme"*. Hukuk sistemine bakalım; çok uzun yıllar, zihinlerimizde hukuk, *"ihtilafları çözme aracı"* olarak yerleşmişti. Oysa bugün, üretim konusu seçiminden, iş süreçlerinin donanımını satın alma sözleşmelerine, montaj işlemlerinin maliyetinden, sigorta işlemleri maliyetine hukuk *"fırsatları değerlendirme aracı"* haline geldi.

Hepimiz, bilişim firmalarının özgül misyonlarında değişmelerin bize nasıl yansıdığını, günlük işlerimizi nasıl etkilediğini, rekabet gücümüzü nasıl belirlediğini düşünmek, tartışmak, bir ortak akla ulaşmak, gerekli alternatif tepki biçimlerini belirlemek ve harekete geçmek zorundayız.

Ciddi politika ve strateji geliştirme ihtiyacı altyapının gerektirdiği "insan kaynağını" yetiştirme süreci için gerekiyor. Bilginin çok hızlı üretilmesi ve kolay yaygınlaşması "bilgi sapmaları" yaratıyor ve "kirliliği" artırıyor. Kirlilikten arındırma için, "analitik düzeyi yüksek insan kaynağı" gerekiyor.